

REMISSVAR

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

Vårt datum: 2025-02-12

Vårt diarienummer: ADM/2024:682

Ert datum: 2024-11-06

Er beteckning: Ju2024/02262

Kopia till Utbildningsdepartementet

Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder (Ds 2024:23)

Centrala studiestödsnämnden, CSN, har utifrån myndighetens verksamhetsområde inte några synpunkter på förslaget om en ny ordning för vissa utlänningar vid tillfälliga verkställighetshinder. Med anledning de förslag som berör studiestödet vill CSN dock framföra följande.

4.8.5 Studiestöd till bosatta vid särskilda skäl

I promemorian redogör utredningen för innebörden av 3 kap. 35 § studiestödsförordningen. CSN vill i det sammanhanget påpeka att det i den angivna bestämmelsen även finns en hänvisning till 5 kap. 1 § studiestödslagen (1999:1395) som har betydelse för möjligheterna till återkrav. Vid en prövning av om det finns grund för att ändra ett beslut om studiemedel prövar CSN normalt detta utifrån huruvida det föreligger ändrade förhållanden. Om den studerande genom oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra sin uppgifts- och anmälningsskyldighet eller på något annat sätt har orsakat att studiehjälp eller studiemedel lämnats felaktigt eller med för högt belopp kan dessa återkrävas. Att en studerande med studiestöd har meddelats ett beslut om inhibition av verkställigheten skulle under vissa förutsättningar kunna utgöra en omständighet som omfattas av anmälningsskyldigheten och innebär att studiemedel kan återkrävas. Det gäller i dessa fall även om beslutet om ändring inte meddelas före utgången av den tidsperiod som de utbetalda studiemedlen hänförs till, och även om ändringen inte kan verkställas genom avdrag på studiemedel som ska betalas ut senare under samma tidsperiod

9.21.4 Studiestöd

Utredningen föreslår att det ska framgå av studiestödslagen att studiehjälp och studiemedel inte ska beviljas en studerande som ingår i den nya lagens personkrets.

Bestämmelserna om utländska medborgares rätt till studiestöd anger förutsättningarna för att sådan rätt ska föreligga. Det kan därför vara

REMISSVAR

problematiskt att för en specifik situation ange att en utländsk medborgare inte har rätt till stöd såsom föreslås i promemorian. Detta särskilt som det finns många andra situationer som också innebär att rätten till stöd saknas. Det skapar en otydlighet och en sådan reglering överensstämmer inte heller med lagens systematik i övrigt.

Nuvarande tillämpning av bestämmelsen om särskilda skäl innebär att de som omfattas av förslagen om inhibition av verkställigheten inte anses ha sådana skäl att beviljas studiestöd. CSN ifrågasätter därför också behovet av regleringen.

En person som meddelas beslut om inhibition av verkställigheten har normalt inte haft ett uppehållstillstånd som ger rätt till studiestöd och kan därigenom inte heller ha ett beslut om studiestöd för en pågående period av studier. Om den situationen skulle föreligga, att en studerande tidigare haft ett tillstånd som ger rätt och därför har ett aktuellt beslut om stöd, kommer ett beslut om inhibition av verkställigheten att innebära att det tidigare beslutet om uppehållstillstånd har upphävts. Någon rätt till stöd föreligger då inte längre.

9.22 En uppgiftsskyldighet för Migrationsverket

I promemorian föreslås i avsnitt 9.18.3 en utvidgad rätt för Försäkringskassan att ta del av uppgifter hos Migrationsverket som rör beslut om inhibition av verkställighet. CSN:s rätt att få uppgifter från Migrationsverket som behövs för tillämpningen av 2 kap. och 3 kap. studiestödslagen regleras i studiestödsförordningen och för att säkerställa att CSN alltid har möjlighet att få uppgift om en studerande har meddelats ett beslut om inhibition av verkställighet bör övervägas om detta ska framgå av studiestödsförordningen.

CSN ser utifrån förslagen i promemorian inget behov av att få underrättelse om att beslutet om inhibition har upphävts eller upphört att gälla. Rätten till studiestöd omprövas inte med utgångspunkt från en sådan underrättelse utan den studerande får lämna in en ansökan om studiestöd och CSN hämtar då uppgifter om uppehållstillstånd från Migrationsverket.

När det gäller sekretesskydd för uppgifterna om att en person meddelats ett beslut om inhibition av verkställigheten anges i promemorian att det av 28 kap. 9 § OSL framgår att sekretess gäller hos CSN i ärenden om studiestöd, om det kan antas att den enskilde lider men om uppgiften röjs. Uppgiften om att en person har ett beslut om inhibition av verkställigheten på grund av ett tillfälligt verkställighetshinder får därmed anses ha ett tillräckligt sekretesskydd hos CSN.

Eftersom sekretessen enligt 28 kap. 9 § OSL endast gäller i ärenden om studiestöd omfattas inte en underrättelse som gäller en person som inte har något ärende hos CSN av denna bestämmelse. Det finns därmed ingen sekretessbestämmelse till skydd för sådana uppgifter hos CSN.

Studiestödsdatautredningen har i sitt betänkande Modernt dataskydd vid CSN (2024:95) föreslagit att sekretess ska gälla hos CSN i stödverksamhet, för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Motsvarande sekretess ska gälla i ärende om studiestöd hos andra myndigheter. Om den föreslagna ändringen genomförs kommer de aktuella uppgifterna att omfattas av sekretess hos CSN.

12.5 Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

I författningskommentarerna till de föreslagna ändringarna i studiestödslagen anges att bestämmelserna i 1 kap. 4–7 §§ studiestödslagen innebär att utländska medborgare ska jämföras med svenska medborgare i vissa fall när de kan härleda rättigheter från bland annat EU-rätten. Utredningen anger att dessa bestämmelser inte innebär något hinder mot den nya regleringen som föreslås.

Det saknas i promemorian överväganden kring frågan om vad som gäller när en studerande som kan härleda rätt till studiestöd från EU-rätten meddelas ett beslut om inhibition av verkställigheten. För en studerande som har rätt till studiestöd enligt bestämmelserna i 1 kap. studiestödslagen uppställs inget krav på medborgarskap, uppehållstillstånd eller bosättning i Sverige för rätt till studiestöd. En studerande, tredjelandsmedborgare, som dömts till utvisning för brott skulle t.ex. kunna uppfylla förutsättningarna för rätt till studiestöd som familjemedlem till en EU/EES-medborgare. Det bör tydliggöras hur ett beslut om inhibition av verkställigheten förhåller sig till EU-rättens regler.

Beslut om detta remissvar har fattats av enhetschefen Jeanette Lundqvist efter föredragning av verksjuristen Cecilia Ljung och utredaren Alexandra Swenning. I arbetet med remissvaret har även verksamhetsutvecklaren Lina Olofsson deltagit.

Jeanette Lundqvist

Cecilia Ljung

Alexandra Swenning